

~СЕКЦІЯ 6~

**Соціально-психологічні чинники попередження
насильства в сім'ї**

~Міжнародний досвід попередження насильства в сім'ї~

Баранова В.О., аспірант юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор
Діхтієвський П.В.

Реальні масштаби проявів насильства в сім'ї сьогодні важко визначити. Кількість справ за фактами насильства не відображає його реального рівня та масштабів поширення, оскільки домашнє насильство часто буває прихованим. Не лише кривдник, але й жертва нерідко докладають усіх зусиль, щоб не «виносити сміття з хати», або через сором, або через страх, або й через безпорадність, а інколи – просто через незнання. Гострота цієї проблеми свідчить про соціально нездорову моральну атмосферу. Ми вже звикли бачити різні види насильства в засобах масової інформації, на телебаченні та в кіно.

Вдосконалення правової оцінки насильства в сім'ї багато в чому залежить від усвідомлення громадськістю та самими жінками того, що насильство в сім'ї є злочином. Однак в цілому українське суспільство не завжди сприймає проблему насильства щодо жінок як актуальну. Це пов'язано з тим, що багато фактів не ідентифікуються як випадки сексуального, фізичного чи психологічного насильства. Вони часом не реєструються, замовчуються, публічно не обговорюються або розглядаються з позицій традиційних стереотипів, які обвинувачують жінку, що зазнала насильства. Зараз Україна перебуває у перехідному періоді, для якого характерна дестабілізація, а отже зростання злочинності, зростання насильства щодо жінок. Економічна криза в Україні відбивається на

внутрісімейних відносинах і великою мірою на стані психічного і соматичного здоров'я жінок.

На думку фахівців, на сьогодні нормативно-правова база в Україні з питань попередження насильства в сім'ї практично створена. В арсеналі законодавчих та нормативних актів особлива роль належить Закону України «Про попередження насильства в сім'ї» [1], крім цього, розпорядженням Кабінету Міністрів України від 01.12.2010 року № 2154-р затверджено План заходів з проведення Національної кампанії «Стоп насильству» на період до 2015 року [2], у відповідності до якого необхідно проводити інформаційно – просвітницькі заходи, спрямовані на протидію насильству та інформувати широкі верстви населення про правові основи протидії насильства в сім'ї та про види допомоги особам, які потерпають від такого роду посягань.

З огляду на відносно невеликий строк існування України як незалежної, правової, демократичної держави, їй бракує досвіду в вирішенні багатьох важливих питань з різних галузей діяльності, зокрема попередженні насильства в сім'ї. Тому доцільним є використання позитивного досвіду інших країн. Адже вивчення досвіду інших країн з вирішення проблеми насильства в сім'ї дозволить українським науковцям і практикам використовувати все позитивне із того, що вже розроблено, впроваджено та апробовано в цих країнах, а також утриматись від використання методів та підходів, які себе не справили [3, с. 81-82].

Спроби комплексного вирішення проблеми насильства в сім'ї здійснюється шляхом внесення різних доповнень і поправок до кримінального та цивільного законодавства (Іспанія, Перу, Франція), що стосуються санкцій за жорстоке поводження у сім'ї, а також прийняття спеціальних комплексних законів про протидію насильству в сім'ї на основі модельного законодавства.

Диференційований підхід до регламентації відповідальності за насильство в сім'ї виражається у

виділенні в самостійні спеціальні склади злочинів, скоєних проти членів сім'ї, зі встановленням нових меж караності даних діянь (Іспанія, ФРН, Данія та ін.), а також виділення в якості обтяжуючих та пом'якшуючих деяких обставин, що впливають із сімейних відносин (Японія, Литва, Молдова та ін.). Автором проаналізовано досвід таких країн, як Англія, США, Австралія, Ямайка, Шотландія та ін., із застосування інституту «охоронних судових наказів» (order of protection) (інакше - «судових ордерів»). При загальній позитивній оцінці даної міри піддані аналізу та інші способи впливу на сімейних тиранів, які практикуються за кордоном [3, с. 94].

У світлі розвитку ідей відновного правосуддя в зарубіжному кримінальному законодавстві передбачаються більш широкі можливості для застосування альтернативних кримінальному переслідуванню заходів. Концептуально розглядаються деякі західні моделі впливу на осіб, які вчинили нетяжкі насильницькі злочини в сім'ї, серед яких інститути пробації (Англія, Австрія, Німеччина), медіації (Англія, Німеччина), трансакції (Бельгія, Нідерланди, Франція), застосування спеціальних консультаційних програм (США, Ірландія, Ісландія, Норвегія, Данія), «прощення винного потерпілим» (Іспанія) та ін. Обґрунтовується доцільність застосування даних заходів у зв'язку з пріоритетом приватних інтересів над суспільними у справах невеликої та середньої тяжкості у випадках сімейного насильства, зазначено також і на деякі недоліки такого підходу [4, с. 46-53].

Зарубіжний досвід показує, що для ефективного вирішення проблеми насильства в сім'ї необхідні комплексні заходи та найголовніше вдосконалення правової бази для їх здійснення. Правоохоронним органам України варто орієнтуватись на позитивну практику інших держав у подоланні насильства в сім'ї.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про попередження насильства в сім'ї» від 15 лист. 2001 р.

2. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 грудня 2010 р. N 2154 «Про затвердження плану заходів з проведення Національної кампанії «Стоп насильству!» на період до 2015 року».

3. Ковальова Олена Володимирівна. Діяльність служби дільничних інспекторів міліції щодо попередження насильства в сім'ї : Дис... канд. наук: 12.00.07 - 2008.

4. Насильство в сім'ї та діяльність ОВС щодо його подолання: навчально-методичний посібник для курсантів вищих навчальних закладів МВС України /Укладачі: Запорожцев А.В., Лабунь А.В., Заброда Д.Г., Басиста І.В., Дроздова І.В., Брижик В.О., Мусієнко О.М. – Київ, 2012. – 246с.

~До питання гендерних детермінант вчинення насильства у сім'ї~

Басиста І.В., професор кафедри кримінально-правових дисциплін та оперативно-розшукової діяльності Прикарпатського факультету Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, доцент

Археологічні, етнографічні та фольклорні матеріали свідчать, що давні слов'яни та інші народи, які населяли ці терени до них, мали у своїх пантеонах жіночі божества, а жінки відігравали важливі ролі у відправленні релігійних культів. Утім варто розрізняти вшанування жінки на рівні символічному та на рівні соціальному. Поцінювання жіночого начала як джерела життя у певному соціокультурному середовищі не має нічого спільного з реальними правами, повноваженнями та можливостями жінок у цьому суспільстві. Християнські культури Європи є для цього добрим прикладом: у багатьох країнах вельми популярний культ Богоматері сторіччями чудово уживався з наскрізь мізогіністськими суспільними інституціями, правовими нормами та мораллю, які дискримінували, маргіналізували, понижували жінку проти чоловіка [1].

Параметри, за якими люди оцінювали та продовжують